

Informační bulletin Svazu marginálních oblastí (SMO)

Sazba na eko-TTP v roce 2007 bude 71 EUR/ha

Kompenzační sazba na ekologické travní porosty z Programu rozvoje venkova bude činit 71 EUR, tedy 1.954 Kč. Rozhodla o tom ve středu 11.4.2007 vláda na návrh ministerstva zemědělství. Vyplývá z toho, že ekonomická újma, která ekologickým zemědělcům vzniká hospodařením na trvalých travních porostech, bude kompenzována jen ze zhruba 74-ti procent.

Z celého výsledku jednání a širokých diskusí jsme rozpačití. Na jedné straně jsme rádi, že se Program rozvoje venkova rozbíhá a že jej ministr Gandolovič stihl prosadit včas, tak jak původně slíbil. To je samozřejmě základní a obecné pozitivum. Bohužel na druhé straně zůstává faktem, že ministr Gandolovič udělal v PRV oproti původnímu návrhu jedinou výraznou změnu, a to je právě snížení sazeb z ekologických travních porostů z 2.650 Kč (89 EUR) na 71 EUR. Všechny ostatní položky a kapitoly zůstaly oproti původnímu plánu nezměněny. V celkovém měřítku tak lze říci, že Program rozvoje venkova posílil integrovanou produkci, která v některých položkách roste o více než 300 procent na úkor standardního ekologického zemědělství.

Ozvali jsme se

Ve chvíli, kdy jsme se dozvěděli o plánech na snížení sazby z 89 EUR na 71 EUR, nám nezbylo, než veřejně reagovat, neboť do té doby s námi nikdo tyto změny, které se nás bytostně a existenčně dotýkají, nekonzultoval. Začátkem března jsme uspořádali tiskovou konferenci v Praze, kde jsme početné

mu spektru zástupců médií přestřeli naši situaci a varovali, že změna sazeb povede k zastavení rozvoje ekologického zemědělství u nás. Následně jsme ještě vydali několik tiskových zpráv, kde jsme upozornili i na další souvislosti, například že změna sazeb se negativně dotkne zejména chudých, strukturálně postižených oblastí v podhorách a pohraničí. Snažili jsme se vysvětlit, že celková úspora ze snížení sazby je z hlediska objemu Programu rozvoje venkova i státního rozpočtu naprosto zanedbatelná, a přitom na druhé straně bude mít silně negativní dopad na ekofarmáře a zmíněné regiony. Jak vidno, naše argumenty zatím nedopadly na úrodnou půdu.

Co dále?

Přesto se nevzdáváme. Ministr Gandolovič již dříve přislíbil, že se bude zabývat naším novým návrhem, který rozlišuje mezi stoprocentními ekologickými farmami a zemědělskými podniky se souběžnou ekologickou a konvenční produkcí. Očekáváme, že zejména s ohledem na další možné úpravy sazby bude o tomto či dalších variantách s námi diskutováno. Nakonec, zaznamenali jsme veřejné vyjádření ministra Gandoloviče v týdeníku Zemědělec, který dne 2.4.2007 doslova napsal: Dopady sazeb kompenzačních plateb na trvalé travní porosty v ekologickém zemědělství pro roky 2007 až 2013 bude ministerstvo zemědělství během letošního roku vyhodnocovat. Nějakých změn by se mohli farmáři hospodařící v tomto systému dočkat v příštím roce.

Vážení přátelé,

dostává se Vám do rukou první číslo elektronického měsíčníku Svazu marginálních oblastí ČR (SMO), jehož cílem je informovat nejen členy této organizace o událostech spojených s činností SMO, ekologickým zemědělstvím a životem na venkově. Nejpalčivější otázkou současnosti jsou pro SMO navrhované kompenzační platby na trvalé travní porosty v Programu rozvoje venkova. Proto se této problematice logicky věnuje náš hlavní článek. Tento elektronický měsíčník se ale nehodlá uzavírat pouze do problémů naší organizace – máme ambici přinášet vám články, informace, názory a postoje týkající se všech oblastí zemědělského života, buď přímo spjatými s naší činností (například biopotraviny) nebo dotýkajícími se nás nepřímo (například dotační program top up). Věříme, že v našem newsletteru naleznete zajímavé informace a budeme také velmi rádi, pokud nám zašlete na naši emailovou adresu své názory, postřehy a připomínky.

Milan Boleslav

předseda Svazu marginálních oblastí

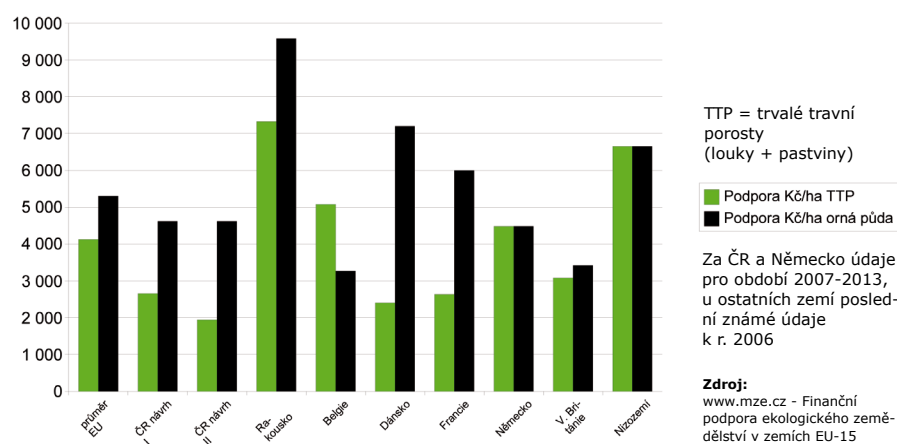
Uvedl to minulý týden ministr zemědělství Petr Gandolovič. „Není to definitivní věc,“ prohlásil ministr s tím, že aby mohl být program rozvoje venkova spuštěn, tak je potřeba žádosti podávat do 15. května.

Rozlišujeme mezi ekofarmáři a farmáři se souběhem

Podstata návrhu, který předložil svaz PRO-BIO spolu s naším svazem a Českomoravským svazem zemědělských podnikatelů (tedy organizace zastupující drtivou většinu ekologických farmářů v této zemi) spočívá v rozlišení mezi stoprocentními, uzavřenými ekologickými farmami a mezi zemědělskými podniky s tzv. souběžnou produkcí, které vedle ekologických ploch mají i konvenční. Každá farma si bude moci vybrat – buď převede své zemědělství kompletně na ekologické a potom bude moci získat vyšší sazbu nebo raději zvolí hospodaření se souběhem a spokojí se s nižší sazbou.

Návrh na oddělení výhradně ekologického a souběžného hospodaření považujeme za naprosto logický: řeší totiž velmi podstatný problém ekologického zemědělství, o kterém se zmiňuje dokonce i učebnice Ekologické zemědělství (Urban, Šarapatka a kol., MŽP 2003), uvádějící, že souběh ekologické a konvenční produkce v jednom zemědělském podniku nebudí důvěru spotřebitelů. To je největší riziko ekozemědělství. Sou-

Srovnání podpor ekologického zemědělství

běh ekologického a konvenčního zemědělství je pozůstatkem minulosti, kdy se jednalo o kompromisní řešení. Dnes jsou v Evropské unii silné tlaky, aby možnost těchto souběhů nebyla nadále umožňována. Směrnice zahraničních svazů (např. Bioland, Demeter, Bio Ernte, Bio Suisse atd.) souběh ekologického zemědělství s konvenčním provozem nepovolují. Proto jsou také značkové produkty těchto svazů ekologických zemědělců na trhu lépe prodejné. Návrh zemědělských svazů naplňuje deklarované cíle ministerstva, tzn. podporu bioprodukce (odpadnou rizika zpochybňování produkce z ekofaremu), podporu zaměstnanosti (čistě ekologické zemědělství je náročnější na lidskou práci), administrativní jednoduchost a v neposlední řadě i finanční úspory. Řešení se blíží například německému modelu, kde podporu mohou obdržet jen čistě ekologické farmy. Výhodou je i fakt, že nebude hrozit riziko zpochybňování propočtů sazeb ze strany EU.

Současná situace

Ekologické zemědělství se v Česku nej-

více rozvinulo v prstenci příhraničních hor, které v minulosti nejvíce doplňovaly na snížení rozměru českého zemědělství. Po krizi na konci devadesátých let, kdy v těchto oblastech došlo k poklesu stavů dobytka až na jednu šestinu, zaznamenáváme permanentní růst stavů skotu. Z toho vyplývá, že většina jalovic je zařazována do stád a vyřazování kusů ze stád je minimální. Farmy navyšující stavby dobytka tudíž dodávají na jatka jen minimum skotu. Chybí jim proto finanční prostředky na další finalizaci bioprodukce. Toto se změní teprve v okamžiku, kdy se zastaví mohutné každoroční nárůsty stavů skotu.

Svazování podmínek pro podnikání

Růst stavů skotu na ekofarmách však už naráží na nedostatek finančních prostředků a nedostatek krmiv. Zatímco finanční stránka věci je řešitelná přes plné kompenzování újmy, tak biokrmiva pro dobytek potřebují farmy ve větším produkci z orné půdy, tzn. potřebují rozorát část luk či pastvin, aby mohly vyrobit živinově bohatší krmení a ve větším množství. Jen tak budou moci čeští ekofarmáři ve

větší míře finalizovat produkci, tzn. produkovat více masa a mléka. Český stát však bohužel rozorání zakazuje i když EU s rozoráním části luk a pastvin nemá problém.

Vliv na zaměstnanost

Ekologické zemědělství je zejména pro chudší a strukturálně postižené příhraniční oblasti řešením, jak zajistit zaměstnání místním obyvatelům. Bohužel, horské a podhorské oblasti nedisponují kvalitní úrodnou zemědělskou půdou jako nížiny. Proto je zde logicky nejvíce ekologických luk a pastvin. Průměrná farma s chovem skotu zde pak zaměstnává 14 lidí na každých 1000 ha, zatímco srovnatelné produkční farmy v lepších přírodních podmínkách zaměstnávají 5 lidí na každých 1000 ha. Je to dáno vyšší pracovní náročností ekologického zemědělství a především tím, že vedle produkce zajišťuje významným způsobem i péči o krajinu, čili neprodukční funkce, které jsou právě v těchto oblastech republiky nejvýznamnější.

Přemlouváme zemědělce, aby se vrátili do oboru

(Rozhovor s Petrem Krogmanem, představitelem SMO)

Zhoršující se věková struktura ve společnosti obecně je oproti městským aglomeracím ještě o něco horší na venkově, a patrně vůbec nejhorší v chudých horských a podhorských oblastech. Stát toho zatím pro to, aby se z nich neztratil život a aby v nich zůstávali mladí lidé, moc neudělal. Iniciativu proto musí přebírat sami podnikatelé – mezi organizace, které se snaží myslet na budoucnost, patří i Svaz marginálních oblastí ČR (SMO).

Chudé podhorské oblasti, v nichž podnikáte, zřejmě moc velkým tahákem zejména pro mladé lidi nejsou. Existují vůbec nějaké důvody pro to, aby mladí v takových lokalitách zůstávali?

Já jsem přesvědčen, že ano, protože život na venkově není jen o penězích, kterých je tady o něco méně, ale také o životní filosofii, prostředí, ve kterém jste, a o určité svobodě. Pravda ale je, že mladí se například do zemědělství moc nehrnou, podle mne za to ale dost může současná image tohoto oboru. Zemědělství dnes nemá moc dobrou pověst, takže rodiče nedávají na příslušné odborné školy své děti a ty pak logicky nepokračují ve studiích oborů, které se zemědělstvím souvisí. Výsledkem je, že i v našem kraji, kde není moc pracovních příležitostí, sháníme vhodné zaměstnance a nemůžeme je sehnat. A to nabízíme rozumný plat či služební automobil. Bohužel, střední zemědělská škola v České Lípě v podstatě pro nás nefunguje, jediný obor spojený s venkovem produkuje spíše lidi zabývající se životním prostředím nebo managementem, ale opravdový zemědělec z té školy nevychází.

Dá se to nějak změnit?

Snažíme se o to. Naše společnost, Biochov, s.r.o. jednak písemně oslovila školu, aby opětně zavedla obor agropodnikání, a kromě toho jsme poslali také dopisy všem základním školám na okresech Česká Lípa a Děčín, v němž se snažíme poukázat na to, že zemědělství je zajímavý a atraktiv-

ní obor. Navíc dnes už zas tak neplatí, že v zemědělství jsou nejnižší platy – to se zhruba od roku 2004 zásadním způsobem obrátil.

Myslíte, že na to rodiče nebo potenciální studenti budou slyšet?

My hodláme studenty motivovat i finančně. Vedení naší společnosti odsouhlasilo, že studentům středních škol, kteří se rozhodnou pro zemědělský obor a půjdou pracovat do naší firmy, přispěje částkou ve výši do dvou tisíc korun měsíčně podle prospěchu, a to od druhého ročníku. Pokud by se nakonec rozhodli jinak, tak by toto stipendium fungovalo jako půjčka, a pokud by ve firmě odpracovali tři roky, tak se tato půjčka odpustí. Použití peněz je přitom vázáno na obědy, učebnice nebo dopravu do školy, každopádně si myslíme, že dva tisíce měsíčně pro studenta střední školy jsou zajímavé peníze.

O jaké profese nejvíce stojíte, kde očekáváte po odchodu současných starých praktiků největší potřebu?

V naší oblasti v podhorách je největší hlad po zootechnicích, nám už asi osm let rostou stavby skotu. Když koncem 90. let tyto stavby klesly na šestinu, lidé odešli do průmyslu, teď bychom je ale potřebovali. Přemlouváme proto původní zemědělce, aby

se vrátili – a řada lidí na to kývne, protože práce u výrobní linky a v zemědělství – to je velký rozdíl.

Hovoří se ale o tom, že počty zemědělců klesnou, dokonce možná na polovinu současného stavu...

Podle mne k takovému poklesu nedojde, křivka poklesu se zastavuje. Nicméně lidé se budou přeskupovat do nových zemědělských profesí i různých regionů. Potenciál je například ve výrobě obnovitelných zdrojů energie, ale také v péči o krajinu, ochraně vodních zdrojů a vůbec v rozvoji zdravotní, rekreační a estetické funkce krajiny.

Petr Havel

(původní verze rozhovoru, který vyšel v týdeníku Profit)

O biopotravině bude zájem

Obrat tuzemského trhu s biopotravinami se může do roku 2010 podle odhadu agentury Green marketing v porovnání se současností více než ztrojnásobit na zhruba 2,5 miliardy korun. Biopotraviny přitom v ČR prodávají především hypermarkety a supermarkety, na které připadají skoro dvě třetiny prodejů biopotravin, zhruba třetina biopotravin se prodává v bioprodějnách a obchodech se zdravou výživou, přímý odbyt z farem činí asi dvě procenta. Objem prodejů biopotravin podle všeho vzroste mimo jiné i proto, že tyto výrobky hodlají, stejně jako je tomu v zahraničí, prodávat kromě na kvalitu více zaměřených řetězců také diskontní sítě.

Znevýhodněné oblasti dostanou ročně téměř tři miliardy

Zemědělsky méně příznivé oblasti (LFA oblasti) dostanou v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) zhruba 2,8 miliardy korun ročně. Jde například o horské a podhorské oblasti a území Natura 2000, národních parků a CHKO. Sazby jsou stanoveny v eurech a budou se přepočítávat na koruny v jednotlivých letech podle směnného kurzu uveřejněného v Úředním věstníku Evropské unie. Celková vyčleněná suma se v jednotlivých letech mírně zvyšuje od 97 milionů eur letos po 102 milionů eur v roce 2013. Výše podpory bude přitom ovlivňovat kurz koruny k euru, což v praxi znamená, že zemědělci hospodařící na loukách a pastvinách v LFA dostanou v roce 2007 o zhruba 8% méně peněz než v roce 2006. Nařízení již vyšlo ve Sbírce zákonů 10. 4. 2007.

EU po Česku požaduje změnu přímých plateb rolníkům

Česká republika se dostala do sporu s Evropskou komisí kvůli pravidlům pro dotování rolníků. Komise totiž požaduje, aby Česko změnilo systém takzvaných přímých plateb, které k dotacím z Bruselu doplácí zemědělcům český stát. Napsaly to Hospodářské noviny. „Česko a Lotyšsko jsou jediné dva státy unie, které mají potíže se zaváděním nového systému,“ potvrdil HN Johan Reyniers z kabinetu agrární komisařky Mariann Fischer-Boelové.

Podle nových pravidel musí od letošního roku zemědělci dostávat přímé platby jen plošně podle počtu hektarů. Dosud totiž tyto dotace cíleně zvýhodňovaly některé obory, například pěstování chmele, lnu nebo chov skotu. Snaha oddělit dotace od konkrétní produkce je jedním ze základních kroků reformy zemědělské politiky unie. Podle Bruselu se mají zemědělci sami rozhodnout, zda se jim vyplatí dělat spíše chmel nebo chovat krávy, nebo se zaměřit na něco jiného.

Efektivita produkce bioplynu

Česká republika se zavázala do roku 2010 používat minimálně osm procent energie z obnovitelných zdrojů. Bioplyn lze produkovat sice z každé formy biomasy, ale kukuřice se ukázala k jeho výrobě velmi vhodná, a to na rozdíl od ostatních biomas. Jako energetická plodina má přednost proti jiným z důvodu rychlého nárůstu energeticky kvalitní hmoty. Kukuřice ve srovnání s dalšími zemědělskými plodinami podle Ing. Petra Šreibera, produkt manažera firmy Zea Sedmihorky, vyprodukuje nejvíce krychlových metrů bioplynu z hektaru. Jeho slova potvrzuje i Jörg Winkelmann z rakouské firmy Lactosan Starterkulturen, který uvedl, že k výrobě bioplynu je možné použít siláž z celých rostlin kukuřice, šrotované kukuřičné zrno, CCM a vlhké obilí a všechny obiloviny pro GPS. Z ostatních energetických rostlin vyskytujících se v osevních sledech doporučil také žito na zeleno, travu a jetelotrávu a čiroky – cukrový, eventuálně súdánský. Naopak varoval před použitím biomasy z okrasných travních ploch a dalších materiálů získaných při údržbě krajiny. „Podle současných výzkumů se projevují jako těžce zkvasitelné substráty a k výrobě bioplynu nejsou ekonomicky efektivní,“ řekl.

Bohaté zkušenosti z provozu bioplynových stanic mají v Německu, kde během posledních 6 let vyrostlo více než pět tisíc bioplynových stanic s průměrným instalovaným výkonem téměř 500 kWh. Německé statistiky ukazují, že více než 70% podíl na biomase používané pro výrobu bioplynu má kukuřice, obdobně je tomu i v Rakousku.

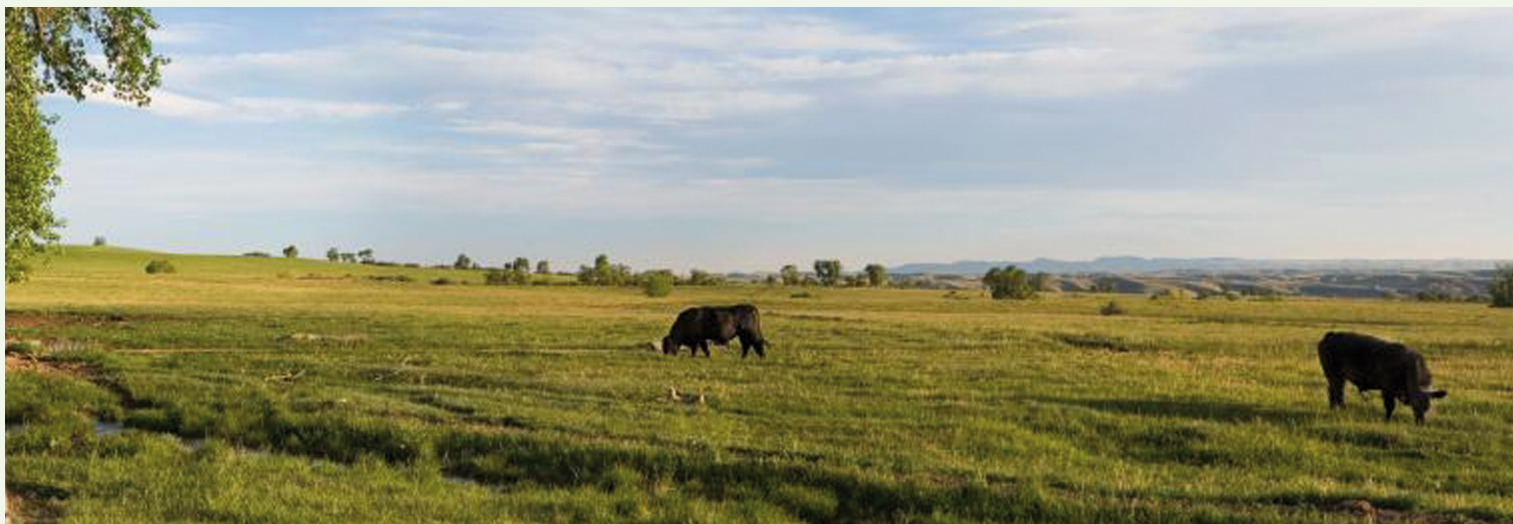
Prodej půdy cizincům zatím odložen

Státní půda se alespoň od května letošního roku, jak bylo původně plánováno, prodávat nebude. Parlament totiž přerušil ve druhém čtení projednávání novely devizového zákona, která má podmínky pro prodej zemědělské půdy cizincům umožnit. Podle šéfa zemědělského výboru Jiřího Papeže by měl k uvedené problematice nejprve, patrně v průběhu května, proběhnout odborný seminář. Podle Papeže by se na státní zemědělské půdě měly stabilizovat především české zemědělské subjekty, které na ní nyní hospodaří. Náměstek ministra financí Tomáš Zídek ale upozorňuje, že pokud by ČR podmínky pro prodej půdy neuvolnila, hrozily by jí za to sankce a žaloby jednotlivců, kteří by si půdu nemohli koupit. Nynější stav je totiž v rozporu s právem EU.

Pozitiva travních porostů

Základní význam je ve významném omezení eroze půd - při dobrém zapojení omezují travní porosty téměř plně odnos půdních částic a omezují smývání látek (např. hnojiv) do vodních toků díky schopnosti rostlinného pokryvu snížit kinetickou energii dešťových kapek dopadajících na zemský povrch. Ve srovnání s okopaninami nebo kukuřicí je u travních porostů tato schopnost dvojnásobná. Děje se tak už při hmotnosti sušiny nadzemní hmoty 0,2 tuny z hektaru. Travní porosty mají také zásadní význam pro zachování biodiverzity. Ekosystémy travních porostů jsou nesmírně bohatá společenstva rostlin, živočichů a dalších organismů. Záchrana dosud existujících polopřirozených travních porostů a jejich vysoké biodiverzity je možná vhodným ošetřováním tak, aby se zabránilo dalšímu mizení ohrožených druhů. Mnohé z nich, například rostliny z čeledi vstavačovitých (Orchideaceae) potřebují k svému životu zcela specifické podmínky - nesnášejí minerální hnojení, vícenásobné sečení, ale naopak ani úhorový systém obhospodařování, jelikož mají malou adaptabilitu a konkurenční schopnost. Na dosud zachovalých stanovištích je proto nutný diferencovaný přístup k jejich obhospodařování, např. posunutí termínu seči až do období po uzrání semen ohrožených druhů rostlin.

Informace čerpány z www.agris.cz, www.agroweb.cz, ČTK a VÚRV Praha.

Náš názor

Starý Top Up chovu dobytka neprosplívá

Přes nedostatek informací je zřejmé, že EU požaduje, abychom opustili zastaralý komoditní Top Up a zavedli plošné platby. Bohužel se objevily hlasy, že to poškodí chov skotu. Vyplácení podpor Top Up navíc nyní začíná kontrolovat i Nezávislý kontrolní úřad (NKÚ). Výsledky jeho šetření budou jistě zajímavé.

Rozeberme si tedy, jak funguje současný systém a co by znamenal plošný Top Up.

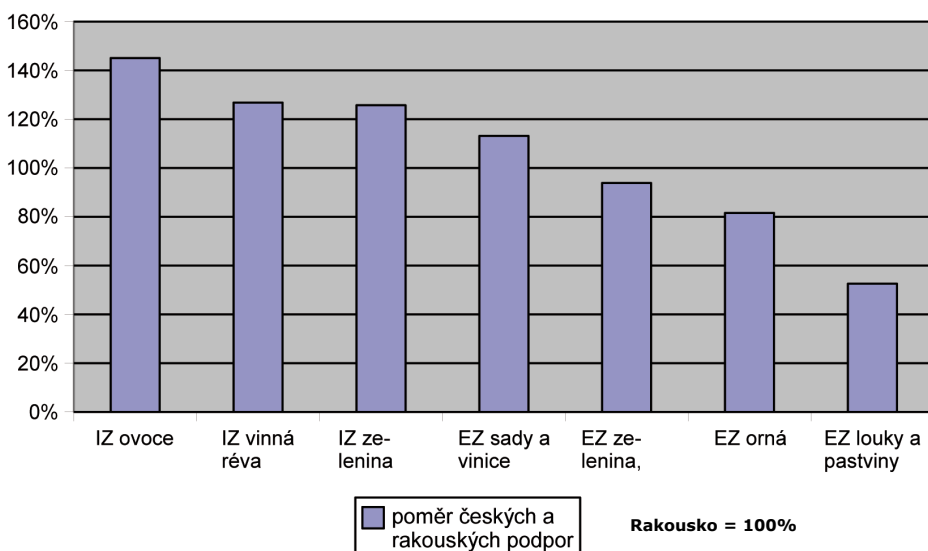
Současný obálkový Top Up svazuje zemědělské podnikání tím, že zemědělce na orné půdě nutí ohlížet se na to, jaké plodiny dotované jsou a jaké nejsou. Farmář tak produkuje plodiny, na něž je horší odbyt a s chronickou nadprodukcí klesá následně i cena. Na druhé straně chovatelé zvířat fixují stavy skotu, aby měli nárok na prémii v určité oblasti k určitému datu. V létě tudíž nemohou sehnat jatka zvířat, aby jich pak následně po termínu 31.7. byl nadbytek.

Neekonomičnost a neliberálnost stávajícího systému Top Up by byla ještě umocněna, pokud se Česku podaří naznačovaná snaha vyhovět naoko tlakům EU a přitom zachovat současný stav plateb Top Up se všemi jeho neřestmi. Tím by došlo k dlouhodobému pokřivení cenového mechanismu.

Obojí ostře kontrastuje s tím, co nabízí plošný Top Up – zemědělci v intenzivních oblastech budou moci osevní postupy přizpůsobovat jen trhu a nikoliv tomu, která plodina je vyvolená a která ne, protože obdrží Top Up na všechny hektary. Skončí diskriminace chovatelů prasat a kuřat a dojde k uvolnění obchodu se skotem. Odblokuje se přesun skotu na levnější půdu, tzn. do horských oblastí. Důvod bude především ten, že každá dodatečná dobytčí jednotka přináší na loukách a pastvinách přidanou hodnotu (dle propočtů VÚZE cca 8 tis. Kč) a je tedy bytostným zájmem horského zemědělce stavy skotu zvyšovat až do maximálního možného limitu. Samozřejmě, pokud má kapitál na investice do skotu. A zemědělec v příznivé oblasti může využít získaný kapitál k orientaci na ziskovější výroby, protože plošný Top Up umožní chovat se konkurenčně.

Svobodné podnikání povede v konečném důsledku k vyšší efektivnosti českého zemědělství, lepším cenám za rostlinnou i živočišnou produkci, celkovému nárůstu stavů skotu a zlepšení welfare skotu díky jeho většímu přesunu na trvalé travní porosty.

Podpora ekozemědělství (EZ) a integrovaného zemědělství (IZ)

A na závěr...

Proč vlastně ekozemědělství?

Ve vzrušené debatě o sazbách a dalších „velkých“ tématech jako by se trochu zapomnělo, o čem vlastně ekologické zemědělství je. Je zejména o zdravých a chemicky prostých potravinách, je o přirozeném životě zvířete, o přírodním a nikoli geneticky zmutovaném a upraveném krmivu. Je o vztahu k vlastnímu zdraví i o vztahu k přírodě a krajíně jako

celku, která není devastována ani znečišťována chemií. Je na svobodném rozhodnutí každého, jaké potraviny bude konzumovat. Ekologické zemědělství nabízí alternativu přirozeně vyprodukovaných, čistých potravin. A jak vidno z údajů za poslední roky, poptávka po takovýchto potravinách u nás roste. I proto bychom si ekologické zemědělství měli hýčkat a nikoli mu házet klacky pod nohy.

Svaz marginálních oblastí

Horní Police čp. 1, 471 06 Česká Lípa, tel/fax: 487 861 368

předseda Ing. Milan Boleslav

Internet: www.lfa.cz, email: lfa@lfa.cz